

EDITORIÁL

Morálne naratívy v dejinách

Príbehy o dejinných udalostiach patria k najdôležitejším aspektom každej kultúry. Ich významnou charakteristikou je identita príslušníkov danej spoločnosti, ktorá je prepojená s morálnymi normami, s tým, čo sa považuje za správne a nesprávne. Príbehy o minulosti sú kľúčovým elementom kultúrnej výchovy – poskytujú vzor pre hrdinské činy, ale aj obrazy nepriateľov. Môžu preto odhaliť nielen nuansy morálnych pravidiel, ale aj úlohu dejín v sociálnopolitickom kontexte. Predkladané druhé číslo časopisu **Etnologické rozpravy** v roku 2021 poskytlo priestor príspevkom venovaným téme morálnych naratívov v dejinách.

Úvodná štúdia Petra Salnera približuje, ako časť slovenskej spoločnosti (v priebehu prvej a druhej vlny pandémie koronavírusu) prirovnávala protipandemické opatrenia k utrpeniu židov v období holokaustu. Podľa autora hľadanie týchto paralel poukazuje na prítomnosť tejto tragédie v diskurze príslušníkov majority, no aj na nepochopenie reálneho utrpenia židov v tomto období. Pozornosť venuje aj tomu, ako členovia židovskej komunity v Bratislave a jej predstavitelia reagovali na pandemickú situáciu. V nasledujúcej štúdii Blanka Soukupová opisuje, akými spôsobmi bola Mníchovská dohoda z 29. – 30. septembra 1938 moralizovaná vo väčšinovej i menšinovej oficiálnej rétorike v rámci českých zemí, a to v období počínajúc nacistickou okupáciou Československa až po normalizačné obdobie. Tým zároveň demonštruje, ako jednotlivé naratívy slúžili na legitimizáciu dobových politických záujmov a vytváranie spoločensko-politického kapitálu. Rubriku uzatvára štúdia Jana Zerbsta, ktorá je zameraná na spomienky členov českého politického hnutia Občianske fórum v meste Znojmo na komunistický režim a rok 1989. Autor sa bližšie venuje úlohe rodiny a výchovy pri formovaní ich protikomunistických postojov.

Texty v rubrike **Diskusia** prispievajú k debate o morálnych naratívoch v kontexte dejín a reprezentácii etnických skupín, etnických stereotypov a predsudkov. Juraj Marušiak a Sanja Zlatanović prezentujú naratívy o dolnozemskej (vojvodinských) Slovákoch na Slovensku i Srbsku a objasňujú ich vznik. Alexander Mušinka upozorňuje na dominantný diskurz o Rómoch ako problematickej komunity, podľa ktorého sa táto národnostná menšina musí zmeniť a prispôbiť normám majoritnej spoločnosti; a zároveň na absenciu systematického zaznamenávania materiálnej kultúry a histórie Rómov na Slovenku (prípadne na príležitostný výskum nerómskych bádateľov v týchto oblastiach). Helena Tužinská uvažuje o zákonitostiach skupinovej sebaidentifikácii u jej (ne)členov, ktoré zohrávajú významnú rolu pri formovaní naratívov, ale aj o kognitívnych skresleniach v súvislosti s etnickými a rasovými klasifikáciami. V nasledujúcej rubrike čitateľ nájde rozhovor Marty Botikovej s významnou osobnosťou slovenskej etnológie Petrom Salnerom. Časopis uzatvárajú rubriky **Recenzie** a **Správy**.

Redakcia ďakuje všetkým autorom za texty, ktoré nepochybne prispievajú k skvalitňovaniu časopisu **Etnologické rozpravy**. Srdečná vďaka patrí aj predsedníčke Národopisnej spoločnosti Slovenska Kataríne Popelkovej a všetkým členkám Hlavného výboru NSS za ich neúnavnú prácu na skvalitňovaní časopisu. Vďaka ich úsiliu sa môžeme tešiť prechodu Etnologických rozpráv na elektronické vydanie a otvorený prístup, a to s novým vizuálom. Veríme, že naši priaznivci ocenia túto zmenu a že vďaka nej sa nám podarí osloviť ešte viac čitateľov!

Redakcia časopisu
Etnologické rozpravy

EDITORIAL

Moral narratives in history

Stories about historical events belong to the most important aspects of any culture. They are related to the identity of the members of a given society and connected with moral norms. Narratives about the past are a part of cultural education – they provide a model for heroic deeds, but also images of enemies. They can therefore reveal not only the nuances of moral rules, but also the role of history in the socio-political context. The present second issue of *Ethnological Debates* in 2021 has provided space for papers devoted to the topic of moral narratives in history.

The introductory study by Peter Salner presents how during the first and second waves of the coronavirus pandemic a part of Slovak society compared the anti-pandemic measures to the suffering of the Jews during the Holocaust. According to the author, the search for these parallels points to the presence of this tragedy in the discourse of members of the majority, but also to a misunderstanding of the real suffering of Jews during this period. He also pays attention to how members of the Jewish community in Bratislava and its leaders reacted to the pandemic situation. In the following study, Blanka Soukupová describes the ways in which the Munich Agreement of 29-30 September 1938 was moralized in both majority and minority official rhetoric within the Czech lands, from the Nazi occupation of Czechoslovakia to the normalization period. In doing so, she also demonstrates how particular narratives served to legitimise contemporary political interests and generate socio-political capital. The rubric concludes with a study by Jan Zerbst who investigates how members of the Czech political movement Civic Forum in Znojmo recollect the communist regime and the events of year 1989. The author takes a closer look at the role of family and upbringing in shaping their anti-communist attitudes.

The texts in the **Discussion** section contribute to the debate on moral narratives in the context of history and the representation of ethnic groups, ethnic stereotypes and prejudices. Juraj Marušiak and Sanja Zlatanović present the narratives about the Lower Silesian (Vojvodina) Slovaks in Slovakia and Serbia and explain their origins. Alexander Mušinka draws attention to the dominant discourse on Roma as a problematic community, according to which this national minority must change and adapt to the norms of the majority society; and at the same time to the absence of systematic recording of the material culture and history of Roma in Slovakia (or to the occasional research of non-Roma scholars in these areas). Helena Tužinská reflects on the laws of group self-identification among its (non)members, which play a significant role in the formation of narratives, but also on cognitive distortions in relation to ethnic and racial classifications. In the following section, the reader can find Marta Botikova's interview with Peter Salner, a prominent figure in Slovak ethnology. The journal concludes with the **Reviews** and **News** sections.

The editors would like to thank all the authors for their texts, which will undoubtedly contribute to the improvement of the journal **Ethnological Debates**. Sincere thanks also go to the President of the Ethnographic Society of Slovakia, Katarína Popelková, and all the members of the ESS Main Committee for their tireless work in improving the quality of the journal. Thanks to their efforts, we can look forward to the transition of **Ethnological Debates** to an electronic edition and open access, with a new visual design. We believe that our followers will appreciate this change and that thanks to it we will be able to reach even more readers!

The editorial team of
Ethnological Debates